

Warmelo & Van der Drift

Haring en Bier Wandeltocht

ROUTE
BOEKJE

**Goed
bewaren!**

Houdt dit boekje in
bewaring, anders
geen haring.

Warmelo & Van der Drift Haring en Bier Wandeltocht

Beste wandelaars,

Aan mij dit jaar de eer om het voorwoord voor dit prachtige programmaboekje te mogen schrijven. En niet alleen dat, ik zet ook de eerste stempels op jullie stempelkaarten. En om de feestvreugde nog groter te maken, duik ik onderweg ook nog op bij een van de posten. Het mag duidelijk zijn dat ik de Haring en Bier Wandeltocht een warm hart toedraag. Als je me vraagt de Haring en Bier Wandeltocht te omschrijven dan is het eerste wat in me opkomt: participatie. Al voor het vijfde jaar op rij wordt deze prachtige tocht georganiseerd door een groep betrokken Vlaardingers. Geheel belangeloos zetten zij zich in om een fantastische dag te organiseren die dwars door Vlaardingen voert. De mooiste plekken gaat u zien vandaag. Vorig jaar mocht ik ook een post bemannen en appeltjes voor de dorst uitdelen. Van jong tot oud, echte Vlaardingers maar ook wandelaars van ver. Eén stel kwam zelfs uit Venlo, als dat geen citymarketing is! Vanaf deze plek wil ik de organisatie bedanken en feliciteren met het vijfjarig jubileum van de Haring en Bier Wandeltocht. Fantastisch! En de wandelaars wens ik veel succes en vooral veel wandel-, haring- en bierplezier,

Cees Oosterom
Wethouder gemeente Vlaardingen

Algemene informatie

VHP's

Op uw route komt u langs 'Vlaardingse Historische Punten': Bijzondere plekken in de stad die nader omschreven worden in uw routeboekje. Zo kunt u de historie van de stad beter leren kennen.

De route

De routebeschrijving staat in dit boekje. Op sommige punten zijn wegwijzers opgehangen of is de route met krijt gemarkeerd. Onderweg komt u rustpunten en stempelposten tegen. Lees uw juiste route: 15km en 25km staan beide in uw boekje!

ROOD = 25 KM / BLAUW = 15 KM

Groenste stad & regels

Wij gaan er vanuit dat alle wandelaars zich gedragen naar goed fatsoen. U respecteert vanzelfsprekend de geldende verkeersregels. De tocht gaat soms ook over fietspaden, let hier op de fietsers en loop met elkaar aan dezelfde kant van het pad. In de Broekpolder kunt u loslopende runderen tegenkomen. Passeer deze altijd op ruime afstand. Vlaardingen is de Groenste stad van Europa, dat houden wij graag zo, dus laat geen afval achter.

U loopt de tocht op eigen risico, de organisatie neemt dan ook geen verantwoording voor letsels, schade en/of verlies.

Dit boekje is na het behalen van de stempels je waardebou voor je medaille en één haring. Bewaar het daarom goed!

Finish

Vanaf 13.00 uur starten de evenementen bij Café d'Oude Stoep. De finish van de tocht is uiterlijk 17:00 uur. U meldt zich met uw gestempelde routeboekje af bij café d'Oude Stoep. Hier wordt u bij het volbrengen van de tocht een aandenken uitgereikt.

Contact

Tijdens de tocht is uw contact
Café d'Oude Stoep: 010 - 434 75 02

EHBO assistentie

Mari: 06 - 13 78 49 73
Rob: 06 - 51 80 76 21
Bij een levensbedreigende situatie eerst 112 bellen en dan de EHBO.

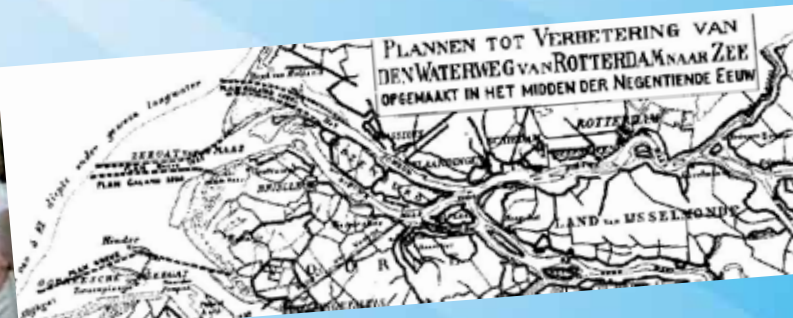
Wassende water wordt drinkwater en andersom

Naar aanleiding van het eerste lustrum van deze wandeltocht heeft onze organisatie het plan gevat de stad iets te schenken. Met de gedachte dat water van essentieel belang is voor een wandelaar (voor bier geldt dat overigens ook), kwamen we op een ludiek idee. De stad krijgt een openbaar watertappunt.

Op zich niets vreemds. Vanaf de aanleg van ons drinkwaternet aan het eind van de 19de eeuw hebben er een zestal openbare watertappunten verspreid over de stad gestaan. Het is moeilijk voor te stellen dat de leefomstandigheden in Vlaardingen halverwege de 19de eeuw zo erbarmelijk waren dat de kans groot was aan ziekten als Tyfus en/of Cholera ten einde te komen. De Waalstraat bijvoorbeeld had een sloot die een directe verbinding had met de haven van Vlaardingen. Deze sloot was feitelijk een open riool waar ook het water voor consumptie uitgehaald werd. De algemene volksgezondheid was zeer slecht te noemen en moest verbeterd worden.

Na aanname dat de afwezigheid van sanitaire voorzieningen de oorzaak was van deze ziekten, besloot men dit aan te pakken. De ondragelijk stinkende Waalsloot werd gedempt en men begon (voor de komst van het rioolnet) met het "tonnenstelsel". Zodoende voorkwam men

dat er openlijk ontlasting geloosd werd. De in tonnen vergaarde menselijke uitwerpselen werden opgehaald, afgevoerd en vervolgens gebruikt voor onder andere bemesting van akkers. Dit had direct een zichtbare invloed op de volksgezondheid. Het sterftecijfer door bacteriële infecties aan de "spijsverteringswerktuigen" nam behoorlijk af. In 1871 begon een particuliere onderneming met het leveren van gezuiverd water uit de Maas. Raadslid Kikkert onderzocht de mogelijkheid een drinkwaternet aan te leggen. De kosten voor de aanleg van een ijzeren buizenstelsel werd geraamd op 150.000,- guldens. Een fors bedrag in die tijd. Dit werd te duur bevonden door de economisch zwakke gemeente Vlaardingen. De discussie bleef en er kwam een concessieaanvraag bij de gemeente voor een ijzeren stampijp. Na de overweging een goedkopere betonnen waterstelsel aan te leggen besloot men toch de duurdere ijzeren stampijp aan te leggen. Zodoende werd er in 1885 de "Vlaardingsche Waterleiding Maatschappij" geopend. De aanleg van dit drinkwaternet liep gestaag. >>

Join the pipe wordt medemogelijke gemaakt door:

Gemeente Vlaardingen

Fonds Schiedam Vlaardingen e.o.

Stichting Citymarketing Vlaardingen

is een initiatief van: Gemeente Vlaardingen, Woningstichting Samenwerking, Waterweg Wonen en de IKV Ondernemend Vlaardingen

VERKADE VLAARDINGEN

De Haring en Bier Wandeltocht werkt samen de volgende culturele instellingen:

 Stadsgehoorzaal
Thuis in het Theater

www.stadsgehoorzaal.nl

De bedoeling was dat uiteindelijk iedere woning zijn eigen wateraansluiting had. Begonnen werd bij de rijkere burgers van Vlaardingen. In 1886 was 40% van alle woningen van Vlaardingen aangesloten. Voor de armere buurten van Vlaardingen werden in eerste instantie deze eerder genoemde (gratis) openbare watertappunten aangelegd, zodat ook de minder bedeelden van Vlaardingen van schoon drinkwater konden worden voorzien. Uiteraard maakten de rijkere personen onder de Vlaardingers (die wel moesten betalen voor een aansluiting) gretig gebruik van deze gratis voorziening. De "witte bonnen" moesten uiteindelijk aantonen of je arm genoeg was om van deze gratis voorziening gebruik te mogen maken.

In 1895 had 93% van alle woningen van Vlaardingen aansluiting op deze stampijp en in 1912 werd de laatste buurt aangesloten op dit netwerk. Nu ruim 100 jaar later is het voor ons heel normaal dat er water uit onze kraan stroomt. Als ik mijn kinderen vertel dat er zo'n 150 jaar geleden mensen in Vlaardingen met een emmer hun drinkwater uit een sloot schepten staan ze me gek aan te kijken. Ik krijg vervolgens de vraag "Hadden zij dan geen kraan in de keuken?", "Uh...nee, dat hadden ze niet." moet ik daarop antwoorden. Hoe zouden de Vlaardingers van toen wel niet kijken als we ze konden vertellen hoe wij nu met water omgaan. Drinkwater is het allang niet meer. Nou ja, het is wel drinkwater maar we doen er veel meer mee. We drinken het, we koken ermee, we wassen zowel onszelf ermee als ook onze kleding. Ja, zelfs onze auto's worden ermee gewassen. Onze uitwerpselen, die in de 2e helft van de 19de eeuw nog wekelijks in een tonnetje werden opgehaald, worden nu weggespoeld met een hoeveelheid water die overeen komt met de inhoud van het emmertje waarmee men vroeger drinkwater uit de sloot schepte. Dat alles met zuiver drinkwater.

Zuiver drinkwater uit de kraan is anno nu helemaal nog niet de normaalste zaak van de wereld. De minder bedeelden van nu hebben nog steeds geen eigen aansluiting en Cholera en Tyfus zijn nog lang niet uitgeroeid. Ja, bij ons wel, maar nog altijd zijn er gebieden in de wereld waar mensen aan deze ziekten sterven. Daar moeten mensen soms een halve dag lopen om aan schoon (drink)water te komen. Wij lopen nu kilometers voor ons vertier, maar voor hen is het pure noodzaak. Begrijp me goed, dit is geen klaagzang, het is ons goed recht de kraan te laten lopen terwijl we onze tanden poetsen. Daar hoeft wat mij betreft niets aan te veranderen. Mondiaal gezien kunnen we op dit gebied wel wat veranderen.

De volksgezondheid in Vlaardingen hebben we inmiddels goed geregeld. Zo'n openbaar tappunt hebben wij in de stad eigenlijk niet nodig. Nu komt het mooie aan dit verhaal en onze schenking. Enige tijd geleden zijn wij in contact gekomen met de organisatie "Join the Pipe". Dit is een organisatie die ervoor zorgt dat er verspreid over heel Nederland openbare watertappunten geplaatst worden. Zo kunnen we door hier kraanwater te drinken ervoor zorgen dat plastic afval en de CO2-uitstoot, veroorzaakt door de productie en transport van flessen bronwater, beperkt wordt. Daar is het de organisatie uiteraard niet alleen om te doen. Zij bouwen aan de langste waterleiding ter wereld. Dat houdt in dat voor elk tappunt in Nederland er tevens een tappunt in een ontwikkelingsland wordt geplaatst.

Mooi, want zo hoeven ze wat ons betreft niet meer naar de spreekwoordelijk pomp te lopen, maar laten we de waterleiding naar hen toe lopen.

Daarnaast kwamen wij in contact met de scholengroep "Wolfert van Borselen" in Rotterdam. Deze groep zamelt onder andere geld in voor een project in Burundi om daar een waterleiding aan te leggen. Aan deze waterleiding kunnen wij - naast ons eigen tappunt hier - ons (geschonken) tappunt daar koppelen. Dit tappunt wordt geplaatst in Nyabizinu (bij Ngozi) een dorpje bij de grens met Rwanda. Al met al heel veel vliegen in een klap... en hebben we anno nu dan toch iets aan de volksgezondheid kunnen doen. Ik zou zeggen... Proost en op uw gezondheid!!

Wilt u meer weten over de bovengenoemde organisaties, kijk dan op www.join-the-pipe.org/nl/ en www.wolfertnaarburundi.nl. Ze zijn er nog lang niet en kunnen alle steun en donaties goed gebruiken.

Om dit tappunt mogelijk te maken hebben de volgende instanties bijgedragen: Gemeente Vlaardingen, Stichting Citymarketing Vlaardingen, Warmelo van der Drift, Fonds Schiedam Vlaardingen, Verkade Vlaardingen en (last but not least) u als wandelaar.

JointhePipe.org

25
km**ROUTEBSCHRIJVING**
125.000 HARINGENTOCHT

1. Smalle Havenstaat einde RA	43. zebra oversteken	rooster over
2. Markt rechtsom	44. RA Van linden van den Heuvelsingel	86. Tx RD wildrooster over
3. 3e RA schoolstraat	45. stoplicht oversteken	87. Tx RD spoor over
4. RA trap op langs het vernieuwde stadhuis	46. viaduct onderdoor	88. Tx LA
5. hoek Waalstraat/ Kuiperstraat RD kuiperstraat	47. LA 'Achter het Zonnehuis'	89. eind dijk op
6. 2e RA Pepersteeg	48. langs fietspad oversteken	90. oversteken (gevaarlijke oversteek)
7. einde LA Hoogstraat	49. langs fietspad blijven lopen	91. LA
8. 2x zebra	50. T zebra oversteken RA	92. RA
9. over sluis RA	51. voor Jumbo LA	93. RA stukje fietspad
10. spuibrug over	52. winkelcentrum "De Loper" in	94. LA voetpad op volgen
11. oversteken RA	53. bij tramhalte LA	95. Yx rechts aanhouden
12. la zandpad	54. langs trambaan lopen Jean Monetring	96. Yx rechts aanhouden
13. 2e zandpad RA	55. stoplicht overst	97. Yx links
14. 2e zandpad RA	56. RD stukje fietspad	98. pad rechts blijven volgen
15. volgen brug over	57. RA zandpad	99. Tx LA
16. oversteken Callenburgstraat	58. eind dijk op RA	100. x RD
17. RA Emmastraat	59. LA houten brug over	101. LA langs de nieuwe waterweg
18. bij plein LA	60. direct RA dijkaaf schelpenpad (rolstoel omlijden)	102. na waterzuivering bij lensveld (lv) links pad op
19. artiesten ingang theater in door theater	61. links volgen dijk op	103. asfalt op
20. "Stadsgehoorzaal" (rolstoel alert)	62. oversteken RA direct LA (steltonplaat),	104. Tx RA blijft volgens
21. hoofd ingang uit	63. 1e zandpad LA	105. X RD trawlerweg
22. LA Schiedamseweg	64. bij T RA einde RA asfalt	106. bij bocht fietspad op (praxair)
23. 2e LA Arnold Hoogvlietstraat	65. Tx LA asfalt vervolgen	107. inrit oversteken
24. RA Emmastraat	66. Tx rd	108. bij Yx deltaweg oversteken (gevaarlijke oversteek)
25. LA Julianasingel	67. dijk op vervolgen	109. spoor over
26. zebra oversteken	68. eind RA Klokbekepad	110. bij Yx industrieweg RD oversteken
27. Hogelaan	69. hek door LA Bronstijdpad	111. RA Maasslusedijk op na viaduct la graspad (rolstoel omlijden)
28. 4e LA Iepenstaat	70. hek door rd pad vervolgen	112. eind RA dijk vervolgen
29. Parkweg oversteken RA voetpad volgen	71. eind RA viaduct over na viaduct la graspad (rolstoel omlijden)	113. rotonde rechts om oversteken
30. einde LA - RA - LA pad blijven volgen	72. bij zandpad RA	114. trap af
31. dijk op rechts om monument	73. X LA asfalt	115. LA Mozartlaan
32. rotonde rechts om 2x zebra	74. Tx LA	116. langs dijk blijven
33. bij anwb (5055/16) paal graspad op (rolstoel omlijden)	75. bocht mee la brug (2x) over	117. zebra oversteken
34. eind RA asfalt	76. T RA	118. RA langs dijk
35. la Trimpad blijven volgen	77. RA buiten hotel "De Vreemde Vogel"	119. dijk op
36. 2x brug over blijf volgen	78. bij parkeerplaats LA naar schelpenpad	120. langs rood hek
37. LA houten ophaalbrug over	79. T RA brug over	121. langs "Disteleerderij H. van Toor"
38. RA Lavendelstr	80. links zandpad	122. RA markt
39. oversteken Rodekruislaan	81. X oversteken	123. 2e RA Kerksteeg
40. LA Burg A van Walsumlaan	82. RA "Buitenplaats Vlaardingen" (achterzijde uit)	124. Dayer vervolgen
41. 2e LA Spalandlaan	83. RA Zuidbuurt	125. T la Westhavenkade
42. RA Sportlaan blijven volgen links houden langs VFC	84. Tx LA Recreatiepad wild	126. la Westhavenplaats
		127. FINISH.

15
km**ROUTEBSCHRIJVING**
75.000 HARINGENTOCHT

1. Smalle Havenstaat einde RA	30. stoplicht oversteken
2. Markt rechtsom	31. viaduct onderdoor
3. 3e RA schoolstraat	32. LA 'Achter het Zonnehuis'
4. RA trap op langs het vernieuwde stadhuis	33. langs fietspad oversteken
5. hoek Waalstraat/ Kuiperstraat RD kuiperstraat	34. langs fietspad blijven lopen
6. 2e RA Pepersteeg	35. T zebra oversteken RA
7. einde LA Hoogstraat	36. voor Jumbo LA
8. 2x zebra	37. winkelcentrum "De Loper" in
9. over sluis RA	38. bij tramhalte LA
10. spuibrug over	39. langs trambaan lopen Jean Monetring
11. oversteken RA	40. stoplicht oversteken
12. la zandpad	41. RD stukje fietspad
13. 2e zandpad RA	42. RA zandpad
14. 2e zandpad RA	43. eind dijk op RA
15. volgen brug over oversteken	44. LA houten brug over
16. Callenburgstraat	45. X RD
17. rotonde rechts om 2x zebra	46. Tx LA
18. bij anwb (5055/16) paal graspad op (rolstoel omlijden)	47. dijk op vervolgen
19. eind RA asfalt	48. eind RA Klokbekepad
20. la Trimpad blijven volgen	49. hek door LA Bronstijdpad
21. 2x brug over blijf volgen	50. hek door rd pad vervolgen
22. LA houten ophaalbrug over	51. eind RA viaduct over na viaduct la graspad (rolstoel omlijden)
23. RA Lavendelstr	52. bij zandpad RA
24. oversteken Rodekruislaan	53. X LA asfalt
25. LA Burg A van Walsumlaan	54. Tx LA
26. 2e LA Spalandlaan	55. bocht mee la brug (2x) over
27. RA Sportlaan blijven volgen links houden langs VFC	56. T RA
28. zebra oversteken	57. RA buiten hotel "De Vreemde Vogel"
29. RA Van linden van den Heuvelsingel	58. bij parkeerplaats LA naar schelpenpad
	59. T RA
	60. brug over
	61. links zandpad
	62. X oversteken
	63. X oversteken
	64. RA "Buitenplaats Vlaardingen" (achterzijde uit) LA
	65. X oversteken
	66. vervolg Geert Grotelaan
	67. T zebra oversteken RA Dr. Wiardi Beckmansingel
	68. bocht mee vervolg Arij Koplaan
	69. T oversteken (drukke weg)
	70. RA Maasslusedijk op
	71. LA Maasslusedijk
	72. eind RA dijk vervolgen
	73. rotonde rechts om oversteken
	74. trap af
	75. LA Mozartlaan
	76. langs dijk blijven
	77. zebra oversteken
	78. RA langs dijk
	79. dijk op
	80. langs rood hek
	81. langs "Disteleerderij H. van Toor"
	82. RA markt
	83. 2e RA Kerksteeg
	84. Dayer vervolgen
	85. T la Westhavenkade
	86. la Westhavenplaats
	87. FINISH.

9.00 uur
warming-up
verzorgd door
Club-fit

Warmelo & Van der Drift Haring en Bier Wandeltocht

Punten onderweg

START 8:00 Start 25 km
9:00 Warming up
9:30 Start 15 km

WATERKRAAN
 jointhepipe.org

DOOR HET THEATER
 Stadsgehoorzaal
Thuis in het Theater

FLESJES VAN R&B
 KNAAPHORECA
groothandel in dranken, food en non-food sinds 1881

LEKKER ONDERWEG
 JUMBO
Wuijts

APPELTJE VÓÓR DE DORST
  VERKADE VLAARDINGEN

EVEN RUSTEN
   BUITENPLAATS VLAARDINGEN

POST VOOR STOERE WANDELAARS

MANNETJE OP DE DIJK

IJZERSTERKE VERHALEN
 DISTILLEERDERIJ H. VAN TOOR

FINISH **HEERLIJKE HARING**

Vlaardingse Historische Punten

De Haring en Bier Wandeltocht zal gaan langs vele historische punten in Vlaardingen. Een kleine toelichting van punten die binnen het thema water van belang zijn geweest voor Vlaardingen.

De Markt

De Maassluisse Dijk, dat een van de eerste dijklichamen was die Vlaardingen moest beschermen tegen het wassende water, leidt ons uiteindelijk naar de Markt met het stadhuis en zijn grote kerk. De geschiedenis van deze kerk gaat terug naar de 8e eeuw toen er op de markt door priester Heribald een gebouwtje geschonken werd aan de Angelsaksische missionaris Willibrord (later eerste bisschop van Utrecht). In de 12e eeuw (rond 1156) werd de eerste stenen kerk op deze plek gesticht. De bouw werd grotendeels afgerond in de 14e eeuw. De toren werd omstreeks 1350 voltooid.

De kerk diende in eerste instantie als parochiekerk voor Vlaardingen, Vlaardingse Ambacht en Zouteveen en het hoofdaltaar was gewijd aan Johannes de Doper. Na de Reformatie (1572)

kwam de kerk in handen van de calvinisten. In 1715 werd de toren met een verdieping verhoogd en werd de eenvoudige spits vervangen door de huidige. De toren is in 1744 voltooid door Daniel van Stolk. De Grote Kerk heeft een bijzonder orgel dat in 1763 door Pieter van Peteghem werd gebouwd voor de Bernardijner-abdij van Baudeloo te Gent. Dit orgel is in 1819 aangekocht. De kerktoren heeft een carillon waarvan de klanken nog met enige regelmaat in Vlaardingen te horen zijn.

In deze toren zat vroeger een wachter die uitkeek over het water. Wanneer een Vlaardingse logger in aantocht was, werd een bal op de toren gehesen als teken voor de rede. De wachter waarschuwde ook wanneer een Vlaardings vissersschip arriveerde met de vlag halfstok. Wanneer dat het geval was, dienden de vrouwen binnen te blijven totdat bekend was voor wie het slechte nieuws was bestemd. >>

Als er een stilte valt, gebruikt men de uitdrukking “de dominee komt voorbij”, die stamt uit die tijd. Men wachtte dan in stilte af, in de hoop dat de dominee, die het slechte nieuws kwam brengen, hun huis voorbij liep.

Watertorens

In 1895 werd in Vlaardingen een watertoren gebouwd met een hoogte van 21,80 meter. Deze heeft gestaan tussen de Emmastraat en de Schiedamseseweg op het huidige plein achter de “Stadgehoorzaal”.

Door de groei van de stad had de oude watertoren onvoldoende capaciteit. Er moest een hogere watertoren komen. De watertoren, die nu nog in 't Hof staat, is ontworpen door J.H.J. Kording en is gebouwd in 1955. De watertoren heeft een hoogte van 39,00 meter en heeft twee waterreservoirs van elk 550 m³. Het reservoir rust op in totaal 6 verdiepingen en een kelderruimte waar de pompinstallaties staan. De begane grond werd gebruikt voor de bedieningsunits van de pompen en de andere installaties. De volgende 3 verdiepingen boden plaats aan kantoren en werkplaatsen van het toenmalige GEB (Gemeentelijk Energie Bedrijf) en de montage afdeling van de water- en energiemeters. De overige verdiepingen dienden als opslagplaats en de verdieping onder het reservoir als enorme lekbak. Deze toren is al zeker 20 jaar buiten gebruik. Met de komst van de “nieuwe” watertoren werd de oude watertoren aan de Emmastraat gesloopt.

Holy

Dit relatief jonge gedeelte van Vlaardingen was tot de jaren '60 voornamelijk agrarisch van structuur. Los van wat bekende boerderijnamen en enkele door

boerderijen geïnspireerde bouwstijlen, is daar nu niet veel meer van terug te zien. Vooral de bewoners van de meest noordelijke wijken worden zo nu en dan eraan herinnerd op een oorspronkelijk polderland te wonen door het verzakken van hun tuin en de daarbij behorende ophogingen.

Broekpolder

De Broekpolder dankt zijn naam aan het woord “broek” wat ‘moerassig land’ betekent. Dit van oorsprong vennen- en krekengebied, werd uiteindelijk ingepolderd om dit gebied voor agrarische doeleinden in te richten en had al in de 11de eeuw een verkaveling. Bij opgravingen in 1958 zijn fragmenten van aardewerk gevonden die terug gaan de 3e en 4e eeuw voor Christus. In de periode 1958 tot 1975 is de polder opgespoten met Rotterdams havenslib, met als doel het gebied te bebouwen. Echter door bodemvervuiling zijn deze plannen van de baan en wordt het nu gebruikt als recreatiegebied. Men is lang bang geweest dat de vegetatie niet zou gedijen op dit havenslib maar met het zien van alles wat er groeit en bloeit doet toch anders vermoeden.

Ary Koplaan / prehistorie

Het laatste gedeelte van de wandeling gaat door een gebied waar we de oorsprong van Vlaardingen vinden. De Uiterwaarde van de Merwede, nu beter bekend als Nieuwe Waterweg, is lang een moerasgebied geweest. Om onduidelijke redenen is juist deze omgeving in de prehistorie als populair leefgebied bevonden, ondanks dat het land door de getijden regelmatig onder water stond. Op hoger gelegen delen in het moeras werden de eerste nederzettingen gebouwd. Nadat een jongen in 1958 een prehistorische bijl vond aan de Ary Koplaan zijn er bij opgravingen tussen 1959 en 1964 allerlei vondsten blootgelegd, die erop duiden dat 5000 jaar geleden de eerste Vlaardingers hier al hun vaste leefomgeving hadden.

Waterzuivering

In 1982 is er in opdracht van hoogheemraadschap Delfland aan de Maasluissedijk een waterzuiveringsinstallatie gebouwd et de naam ‘Grote Lucht. zuiveringsinstallatie heeft een hydraulische capaciteit van 12.000 m³ per uur.

De Nieuwe Waterweg

De Nieuwe Waterweg is het laatste stuk van de verbinding van Rotterdam met zee en kwam in 1872 tot stand. De lengte van deze doorgraving van de duinen bij wat nu Hoek van Holland heet, maar destijds tot de gemeente ‘s-Gravenzande behoorde, bedroeg 4,3 km. Door de verbreding van het strand is ze nu wat langer. Vanaf 1877 werd de doorgang belangrijk verbreed en verdiept en kwam echt een nieuwe waterweg tot stand. Rotterdam was in het midden van de 19e eeuw al een van de grootste havensteden geworden. Dit kwam onder meer door het grote aandeel aan doorvoer naar Duitsland en Engeland. De toename van het aantal scheepsbewegingen leidde tot een capaciteitsprobleem. De delta van de Rijn was bovendien zo vertakt dat het voor de moderne grotere schepen van die tijd steeds moeilijker werd om de haven te bereiken. De wet van 24 januari 1863 maakte het mogelijk

“in het belang van handel en scheepvaart de waterweg van Rotterdam naar zee te verbeteren”. Deze verbetering strekte zich uit van “Krimpen” tot “den Hoek van Holland”. Waterbouwkundig ingenieur Pieter Caland kreeg de opdracht van de Waterstaatsdienst Holland om “de Hoek van Holland” door te steken en de Rijnmond tot aan zee door te trekken. De ontwerpen waren echter al in 1731 door Nicolaus Cruquius (1678-1754) gemaakt. Als laatste fase werden de dammen die de vaargeul van de zee en de rivier scheidden doorgestoken. De Rijn was grotendeels tijdelijk omgeleid via de Maas, waardoor de oude Rijndelta een dusdanig laag peil had gekregen dat men de damwanden kon doorsteken. In 1872 werd de Nieuwe Waterweg een feit en was Rotterdam gemakkelijk bereikbaar. Dit zorgde ook voor Vlaardingen voor een beter verbinding met de zee. Hierdoor werd Vlaardingen één van de belangrijkste steden voor de haringvisserij. Rederijen uit Scheveningen en Katwijk voeren vanuit de Vlaardingse haven en gebruikten lange tijd deze goede verbinding naar zee. Al geruime tijd wordt er voor de visserij niet meer vanuit de Vlaardingse haven uitgevaren. Met de komst van “Norfolkline” het huidige “DFDS seaways” in 2006 hebben we weer een levendige haven.

WARMELO & VAN DER DRIFT

WIJ WENSEN ALLE

‘HOLLANDSE WANDELMAATJES’

EEN HELE PRETTIGE

HARING EN BIER WANDELTOCHT!

Controle Stempel Kaart

Partners van de Haring en Bier Wandeltocht:

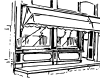
Warmelo & Van der Drift

**VERKADE
VLAARDINGEN**

Fonds Schiedam Vlaardingen e.o.

D'OUDE STOEP

groothandel in dranken, food en non-food sinds 1881

Stadsgehoorzaal
Thuis in het Theater

b-creative!

Al het lekkers onderweg wordt aangeboden door:

molenwinkeltje
't Ambacht

Wees slim, haal je
ijzerkoekmix bij Wim!

www.aeolus.nl

www.ouwehand.com

JUMBO
Wuijts

De Loper 2
Vlaardingen

www.jumbosupermarkten.nl/vlaardingen

get
together
in

Fairtrade fruit
www.gettogetherin.com

**DISTILLEERDERIJ
H. VAN TOOR**

VOETJES
van de
VLOER
DIECO
VOOR IEDEREEN MET EEN BEPERKING

Ook bedanken wij de inzet van
Spartabakker van der Krogt, Rukro
Schilderwerken, Siem en natuurlijk
vele enthousiaste vrijwilligers!